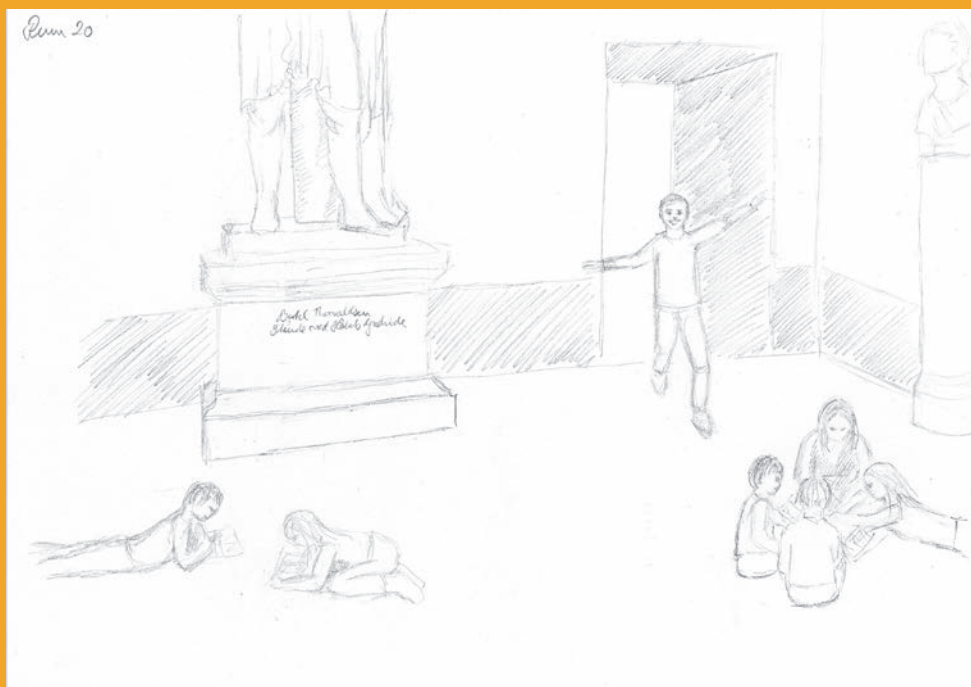

PRAKSIS- FORTÆLLING NR. 2

Skoletjenesten
Thorvaldsens Museum

UKONCEN- TRERET?

Stemmer: Line Esbjørn
(leder af Skoletjenesten
på Thorvaldsens Museum),
Sara Marie Rasmussen
(antropolog)

Denne publikation udgives i samarbejde med
Skoletjenesten – videncenter for eksterne læringsmiljøer.

Foto: Line Esbjørn

Tegninger: Sara Marie Rasmussen

Redaktion: Line Esbjørn, Sara Marie Rasmussen

Grafisk tilrettelæggelse: Hanna Bergman

Tryk: Lasertryk.dk

ISBN: 978-87-7521-054-1

INTRODUKTION

Det er en helt særlig verden, man træder ind i, når de store døre til Thorvaldsens Museum åbnes. Monumentale skulpturer, fiktionsrige relieffer, samlinger af bøger, antikke genstande, malerier i guldrammer, farverigt udsmykkede lofter, vægge, gulve og Thorvaldsen selv der ligger begravet i museumsgården under en poetisk og sart rosenbusk. Når skoler besøger os, har de ofte et fagligt ærinde, og i skoletjenesten står vi klar til at møde elever og lærere, så en faglig fordybelse kan finde sted. Det er godt, og det giver god mening, når vi sammen vil opfylde forventningerne om at folde fagene ud i den åbne skole.

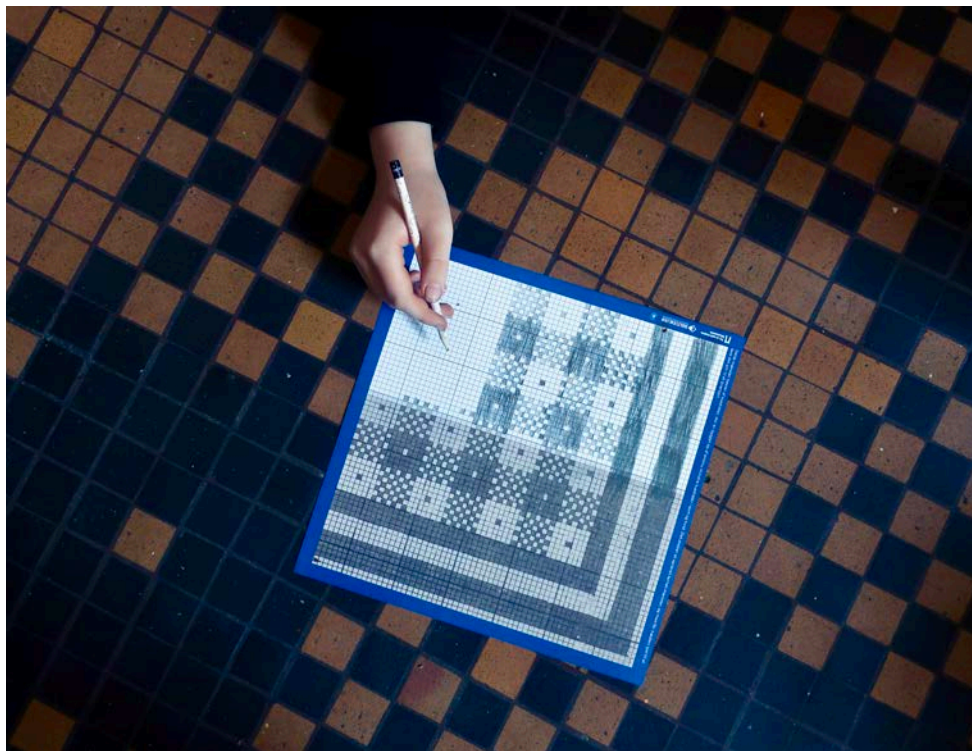
I denne praksisfortælling vil vi imidlertid forskyde fokus til den enkelte elevs umiddelbare og meget mere åbne oplevelse af museumsrummet. De episoder vi vil dele er observeret af antropolog Sara Marie Rasmussen, der har opholdt sig på museet for gennem observations-tegning og -noter at undersøge besøgendes møder med museumsrum og værker. Hun har set hvordan familier, enkeltbesøgende, grupper, venner, turister, kærester, skoleklasser m.fl. bevæger sig rundt på museet, og hvordan de forholder sig til rum og til kunstværker. En af hendes hovedkonklusioner er, at museet opleves som en helhed, hvor de enkelte dele ofte ikke adskilles fra den sammenhæng, de indgår i. Museet opleves som det, man kan kalde et gesamtkunstwerk, hvor alle de æstetiske komponenter – arkitekturen, kunstværkerne, udsmykningen og samlingerne bliver et. Fra et undervisningsperspektiv ville vi kunne bruge betegnelsen tværfaglighed til at beskrive, hvad der kendetegner et besøg på museet. Fag som matematik, håndværk og design, billedkunst, dansk, religion og historie er til stede samtidig og indviklet i hinanden.

Line Esbjørn, leder af museets Skoletjeneste, og Sara Marie Rasmussen opholder sig i denne praksisfortælling ved elevernes umiddelbare, nysgerrige og ikke altid strengt faglige fordybelse. Ikke fordi fagene er uvæsentlige, men fordi det er godt at genhuske elevens perspektiv og genopdage, hvorfor det nogle gange kan være lidt svært at fastholde fokus. For elever, for lærere og for os alle sammen.

ANTROPOLOGISKE OBSERVATIONER OG MUSEUMS- UNDERVISNING

Observationerne af skoleklassers besøg foregår i to udstillingsrum på Thorvaldsens Museum. Det forløb der observeres er det populære forløb *Gulve & geometri*, som henvender sig til mellemtrinnet. Forløbet er gratis for skolerne, og det er klassens egne lærere, der underviser eleverne. Skoletjenesten stiller materialer og rum til rådighed og leverer et undervisningsoplæg til lærerne. Det faglige fokus er geometri, og der tages udgangspunkt i museets smukke mønstrede mosaikgulve. Det materiale eleverne arbejder med under observationerne består af opgaveark med delvist gengivende mønstre, som de selv skal afkode og færdiggøre. Forløbet rummer både æstetiske, historiske og matematiske aspekter, men bruges primært af matematiklærere.

Sara har ved observationerne placeret sig på en bænk i de enkelte udstillingsrum, og herfra tegner og skriver hun sine observationer, imens klasserne arbejder med opgavearkene.

Stemme: Sara Marie Rasmussen, antropolog

IND OG UD AF FAGLIGT FOKUS

Observationer fra udstillingsrummet med Thorvaldsens selvportræt

Ved de første observationer befinder vi os i rummet med værket *Bertel Thorvaldsen stående ved Håbets gudinde*. Værket er et selvportræt og forestiller kunstneren, der læner sig op af en skitse til et af de værker, han selv har skabt, nemlig *Håbets gudinde*. Han holder sine arbejdsredskaber, hammeren og mejslen, i hænderne, og bag ham er placeret en marmorblok. I rummet er der desuden fire relieffer og seks busteportrætter på høje sokler. Loftet er udsmykket med en cirkulær ranke af vedbend, plantestængler i spiraler, kornaks, blomster, fugle og insekter, der omkranser et portræt af vinguden Bacchus med vinblade og druer i håret. På den øverste del af den ene endevæg er gengivet en have med træer og buske omkranset af en lav mur. Væggene er gule og gulvet, som eleverne arbejder med, har et kompliceret sort, hvidt og brunt mønster. I rummene der støder op til, er der på observations-tidspunktet udstillet en række samtidskunstværker af kunstnerduoen Hesselholdt & Mejlvang.

1528

Observation fra 5. februar. Tegning 1 og 2.

Syv elever på 8-9 år ligger og sidder på gulvet, mens de arbejder med deres opgaveark. En lille gruppe har samlet sig ved busterne til højre for selvportrættet, mens andre har spredt sig mere rundt i rummet. En dreng lægger mærke til, at jeg tegner. Han kommer hen til mig: "Wow, du er god!" Han kigger og smiler meget imponeret. Han fortæller mig, han skal tegne mønstrene færdige på sit ark og går tilbage til sit matematikarbejde på gulvet.

Kort efter kommer den samme dreng og kigger på min tegning igen. De andre elever kommer også.

"Årh, du er god! Har du øvet dig?" spørger han.

"Ja, meget," svarer jeg og smiler til ham.

"Adam er også rigtig god til at tegne!" siger en pige.

"Er du også glad for at tegne?" spørger jeg Adam.

"Ja, men jeg er ikke lige så god som dig!"

"Men du er altså rigtig god," siger et af de andre børn.

"Skal du tegne alle sammen?" spørger Adam og slår ud med armen.

"Nej, i dag bare ham (jeg peger på Thorvaldsens selvportræt). Det er ham, der har lavet alle skulpturerne her."

"Har han?!" spørger Adam tydeligt imponeret.

"Ja, han hedder Bertel Thorvaldsen."

Eleverne har fundet tilbage til deres ark på gulvet. De spørger i munden på hinanden:

"Bor han her?" "Lever han stadig?" "Er han her?"

"Nej, han er død, men han ligger begravet ude i gården. Så på en måde er han her ..."

"Hvad med barnet (et busteportræt af kong Frederik den 7. som barn)? Er det også dødt?"

"Hvorfor er der egentlig mennesker med vinger i det her rum?" spørger Adam.

"Hmm, hvad tænker du?"

"Det er sikkert engle."

En anden dreng kommer hen til mig og ser på tegningen (jeg har en lille blok klistermærker formet som talebobler ved mine tegnere-skaber): "Hvis du sætter en talebobbel dér på (tegningen), kommer der så også en talebobbel dér på? (peger på selvportrættet af Thorvaldsen)"

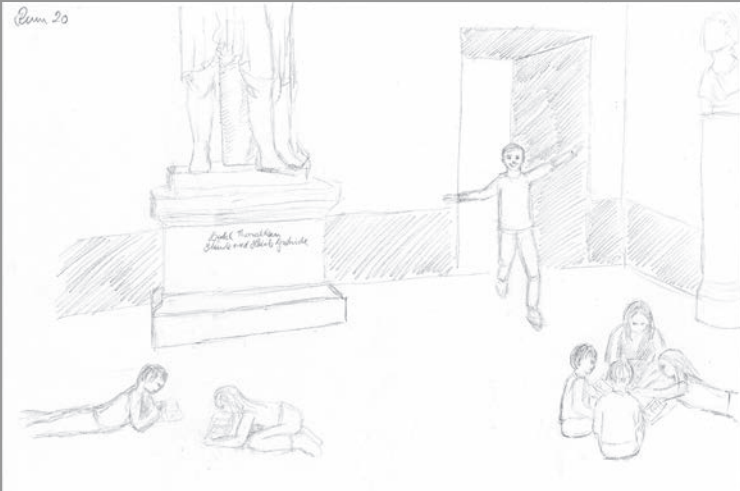
"Nej, det gør der ikke," svarer jeg og smiler.

Stone Br.-byrn
D. Stone
"Now, did he
run ei endur
flottare!"
Fagge; ruddi i hule
rinnuett, dregir
rodd, svegge og i lofted
Stole rannuett, stolt sein Skulpturama

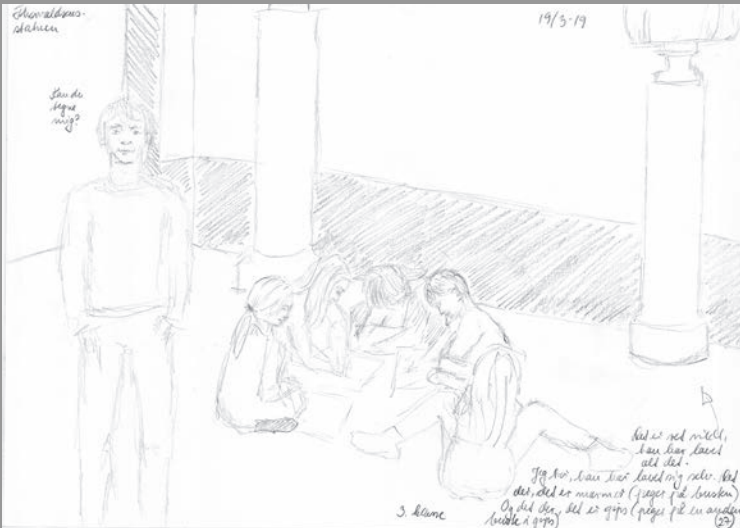
5/2-19

Brun 20

Skulpturpaviljongen

19/5-19

Tegning 2 og 3

Drengen står lidt og kigger på min tegning og på skulpturen, før han går hen og fortsætter med at arbejde med de geometriske mønstre på sit ark.

Adam har igen forladt sit opgaveark og er smuttet ind i Kristussalen, hvor Thorvaldsens berømte Kristusskulptur står. Nu kommer han småløbende tilbage: "Jeg har set Jesus! Derinde! (peger ivrigt)". Adam er tydeligt meget mere optaget af skulpturerne, reliefferne og loftet end hans opgaveark med mønstre, og han går rundt i de forskellige rum og kigger. Læreren kommer flere gange hen til ham og siger, at nu skal han koncentrere sig om at tegne mønstre, men det bliver vist ikke til så meget. Til gengæld stiller han flere spørgsmål om skulpturerne og reflekterer over, hvad han ser.

Nogle af eleverne har været inde i et rum med nogle tildækkede skulpturer, som er en del af et samtidskunstværk, og de kommer nu tilbage. Deres oplevelse afføder en samtale om spøgelse.

"Er der spøgelse her?" spørger en dreng mig.

"Jeg har ikke set nogen," svarer jeg.

"Der ER spøgelse her!" siger en pige.

"Man kan ikke SE spøgelse. De er usynlige," siger en anden pige.

"Har du prøvet at gå ind i noget usynligt?" spørger en dreng mig.

"Neej, det har jeg vist ikke."

"Har du, Nina?" spørger drengen.

Samtalen ebber lidt ud, og eleverne begynder at ligge på gulvet og sige forskellige lyde, så det runger i rummet. Så irectesætter de hinanden og begynder at arbejde videre.

Observation fra 19. marts. Tegning 3.

En gruppe børn, 3. klasse, sidder på gulvet og tegner med deres lærer. Dreng: "Det er ret vildt, han (Thorvaldsen) har lavet alt det (skulpturerne). Jeg tror, han har lavet sig selv (peger på Thorvaldsens selvportræt). Det der, det er marmor (peger på en af busterne), og det der, det er gips (peger på en anden buste i gips)." ... "Kan du tegne mig?". Han stiller sig op foran mig, og jeg begynder at tegne ham.

VI KENDER DET GODT SELV Observationer fra Kristussalen

Det næste rum, vi deler observationsmateriale fra, er det, der kaldes Kristussalen. Rummet er meget stort og viser gipsmodellerne til den skulpturgruppe, der oprindeligt blev udført til Vor Frue Kirke i København. For enden af rummet står en skulptur af Kristus, og langs siderne apostlene. I midten af rummet står en knælende engel med en stor muslingeskal i hænderne, i kirken fungerer den som døbefond. Der er højt til loftet, og væggene er malet i en mørk bordeaux farve, kaldet dodenkop. Loftet er hvælvet, med tværgående striber i gråhvid og klar blå. Modsat værkerne er der en port med vinduer så man kan kigge ud til Thorvaldsens grav i museets gård. På det store åbne mosaikgulv arbejder elever også med *Gulve & Geometri*.

Ved den første observationsdag er der i rummet udstillet et værk af Hesselholdt & Mejlvang, som består af en masse tæpper fra hele verden, der er syet sammen til et stort kludetæppe. En lille motor får tæppet til at bevæge sig ganske langsomt op og ned, som om det trækker vejret. Ved den anden observationsdag er der kun det oprindelige museumsrum og Thorvaldsens værker.

Observationer fra 12. marts. Tegning 4 og 5.

Der er 9 elever på 8-10 år i rummet. De sidder og ligger på gulvet og tegner. Enkelte går lidt rundt. En pige standser ved kludetæppet og udbryder overrasket og lettere imponeret: "Se! Der er et tæppe, der puster sig op!!" Hun fanger de andre klassekammeraters opmærksomhed, og de betragter sammen tæppet nogle øjeblikke, før de vender tilbage til deres mønstre og matematikopgaver.

Observationer fra 28. november. Tegning 6.

Ti elever på 10-11 år ligger og sidder sammen lige foran Thorvaldsens Kristusskulptur og tegner mønstre på deres opgaveark. Deres ene lærer går til og fra. Han ser, hvad de laver, svarer på spørgsmål og snakker lidt med dem. Indimellem går han rundt og betragter skulpturerne i rummet, og han bevæger sig også ind i de tilstødende rum. Eleverne er meget fokuserede. De taler sammen om mønstrene og viser deres

Jones
og fliser

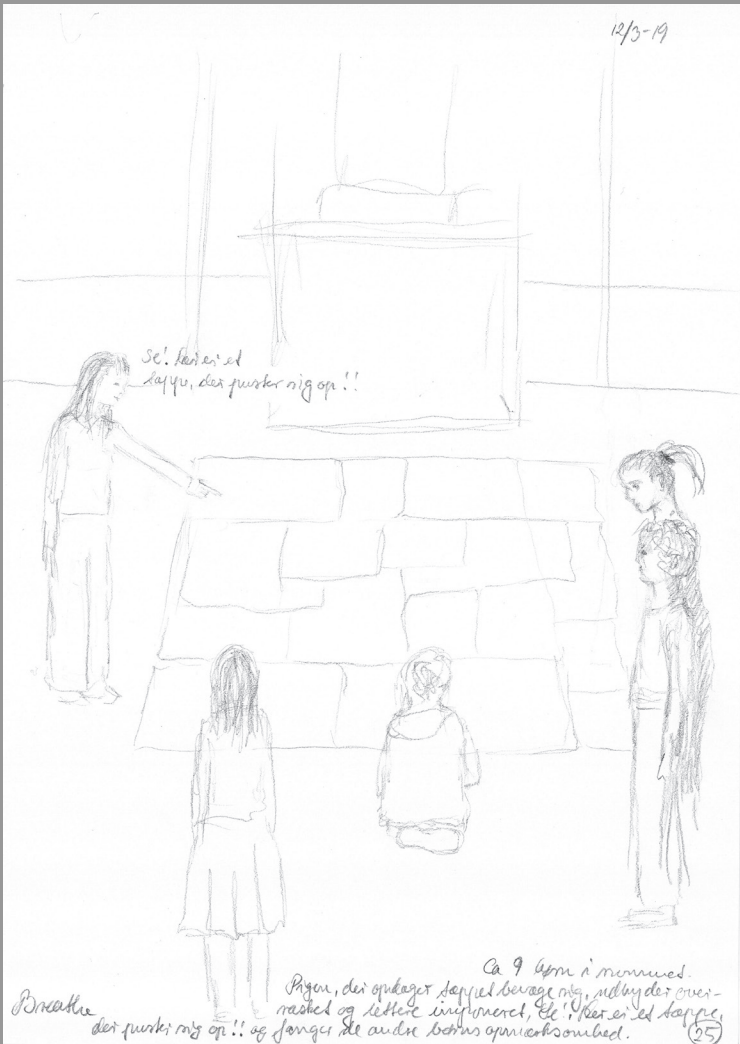
12/2-19

2 page

6

12/3-19

Tegning 5

ark til hinanden. En del elever fra andre klasser passerer igennem rummet med jævne mellemrum. En gruppe børn tager fotos af skulpturerne med deres mobiltelefoner. Gruppen med de ti elever forbliver koncentrerede trods et stigende lydniveau og mange forstyrrelser. Nu kommer læreren fra før tilbage sammen med en anden lærer. De går hen til elevgruppen og ser på deres arbejde og taler med dem. Nogle af eleverne holder deres ark op, og lærerne giver *thumbs up* og smiler. Så trækker begge lærere sig ud i rummet igen. De taler sammen, mens de betragter skulpturerne, både Kristus, apostlene og englen. Også gården fanger deres opmærksomhed. De peger og gestikulerer ivrigt og bruger en hel del tid på at drøfte og betragte skulpturerne, mens eleverne arbejder videre med matematikken.

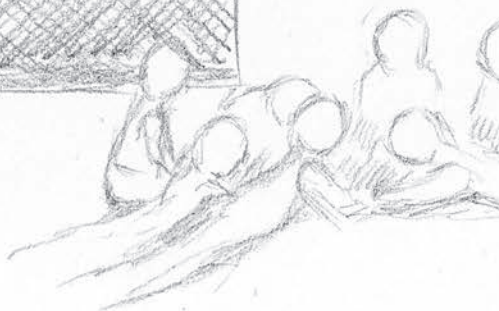
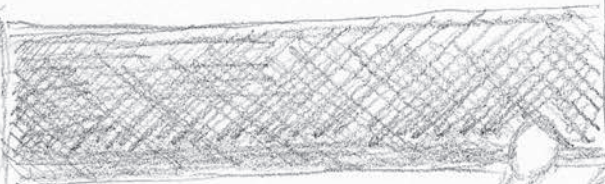

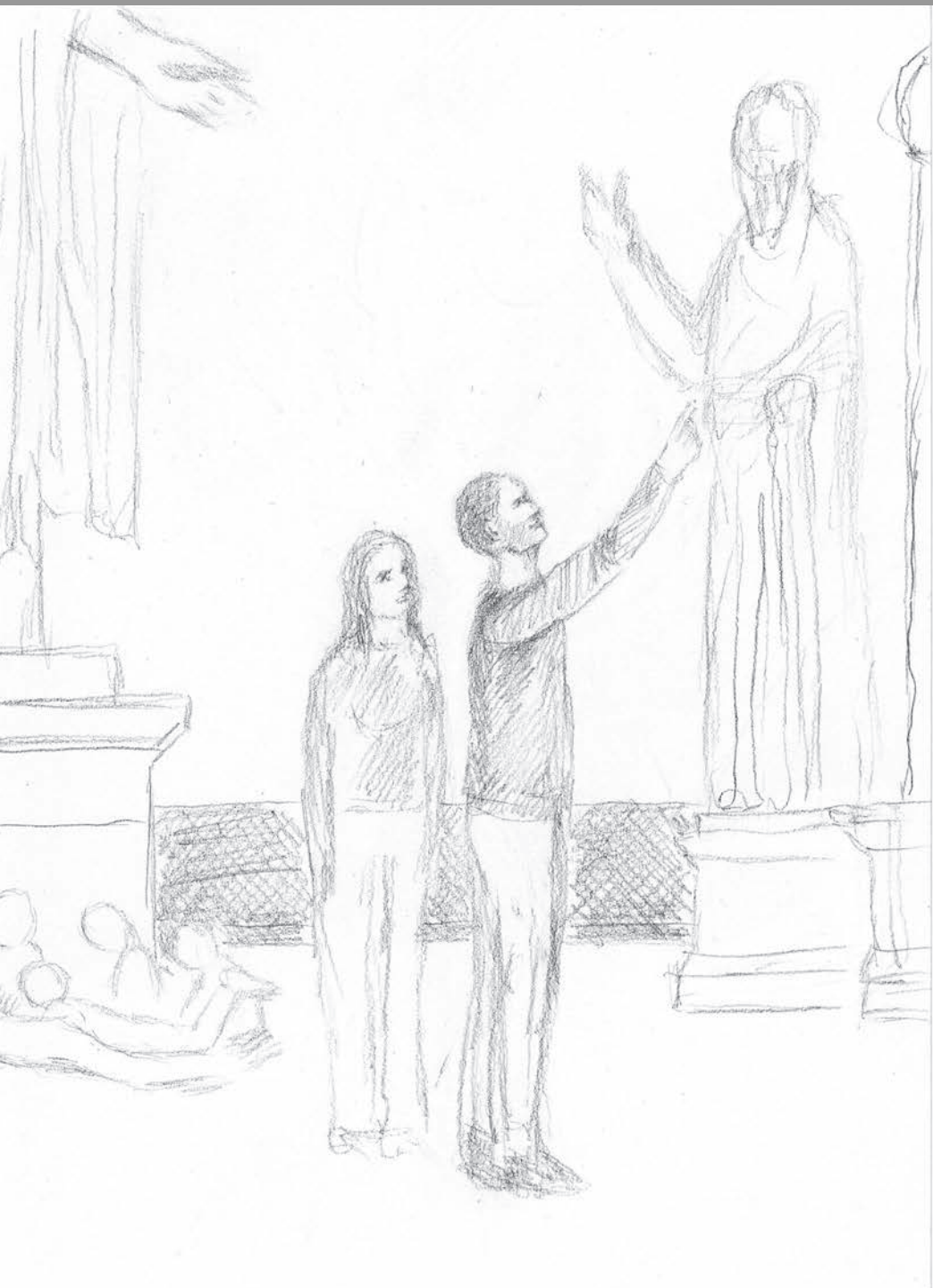
Teoretisk baggrund

Deltagerobservationerne tager afsæt i antropologiske observationsmetoder. Læs mere om disse i Mogensen & Dalsgårds artikel *At være tilstede* fra *Antropologiske projekter. En grundbog* (2018) eller i Hastrups *Ind i verden. En grundbog i antropologisk metode* (2010).

Kishoredevan 28/11-2019

Stemme: Line Esbjørn, Leder af Skoletjenesten på Thorvaldsens Museum

Ukoncentreret eller koncentreret om noget andet?

De antropologiske observationsnoter og -tegninger hjælper os med at dvæle ved det helt almindelige i en undervisningssituation. Forskydninger fra planen og elever som enten er koncentrerede eller ukoncentrerede. Som lærer eller museumsunderviser er der ikke noget overraskende ved det. Men den antropologiske metode trækker det umiddelbart forstyrrende i forgrunden, og vi opdager, at det har værdier og rummer muligheder.

Eksemplerne fra de to observationsdage ved Thorvaldsens selvportræt viser, hvordan eleverne glider ud og ind af det faglige fokus. De beundrer alt det, der er skabt til beundring, og de lader sig gribe af de spontane situationer og associationer, der opstår på museet og i mødet med kunst og med nye mennesker. For nogle af eleverne er Thorvaldsens Museum nu tæt forbundet med mønsterforståelse og geometri, for andre blev der ikke plads til så meget matematikfaglig fordybelse. Men var de ukoncentrerede? Ikke kun, men flere af eleverne lod deres opmærksomhed forflytte sig fra det, der var planlagt til det, der fascinerede dem. De var koncentrerede, bare om noget andet.

De to sidste observationer fra Kristussalen er interessante at sammenstille, fordi de minder os om, at både børn og voksne, elever og lærere, kender disse skift i fokus. Når vi bliver fascinerede, åbner der sig nye verdener og med det muligheder for en masse læring. Vi bliver nysgerrige, åbne, interesserede.

Hos matematiklæren blev der måske vakt en ny interesse for tredimensionel formgivning, idet han hævdede blikket fra elevernes geome-

triarbejde til værkerne i rummet? Og mønsterforståelsen fik måske nye dimensioner for pigen ved samtidskunstværket med bevægelige tæppefragmenter fra hele verden?

Observationerne foregik på Thorvaldsens Museum men lignende faglige forskydninger, man kunne have observeret ved andre undervisningsbesøg uden for skolens fysiske rammer. Det er en af præmisserne ved visionen om den Åbne skole, og måske er det ikke et problem, men en mulighed.

I de ideelle undervisningssituationer er der en vekslen mellem det planlagte og åbenhed for de reaktioner, erfaringer og tanker, eleverne bringer med ind i undervisningen. Ikke alt vil være relevant for matematikundervisningen, selvfølgelig! Men rigtig meget er relevant, når vi vil være med til at åbne fag og verden til eleverne. Et museumsbesøg handler også om dannelse, og sådanne processer holder sig ikke inden for fagenes grænser.

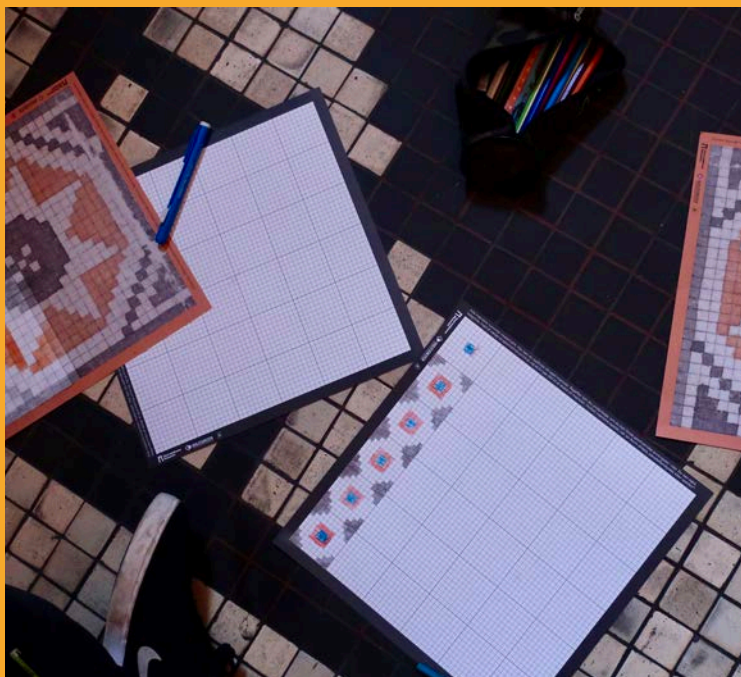
TEORETISK BAGGRUND

Læs mere om antropologiske observationer af besøgendes interaktioner med skulpturelle portrætter i artiklen *Encounters with Portrait Busts* af Esbjørn og Rasmussen i bogen *Face to face. Thorvaldsen and Portraiture* (2020).

Læs om dialogisk pædagogik og læring på kunstmuseer i artiklen *Praksisrefleksioner om dialogbaseret undervisning og kunst* af Bernhardt og Esbjørn i antologien *Dialogisk pædagogik, kreativitet og læring* (2020).

Baggrund

Arkitekten Gottlieb Bindesbøll, som udførte originalskitserne til museets mosaikgulve, hentede ligesom Thorvaldsen inspiration fra historien og særligt antikken. Da han tegnede Thorvaldsens Museum kombinerede han alt det, han havde set og lært på sine rejser rundt i Grækenland, Tyrkiet og Italien. Da museet åbnede, havde man aldrig set noget lignende i lille København.

Med udgangspunkt i Bindesbølls originalskitser til gulvene, har vi udviklet fire enkle opgaveark til fire specifikke gulve. Der er et udsnit af den originale historiske skitse på den ene side, og på den anden side er noget af mønstret fjernet, så eleverne selv skal tegne det ind, der mangler. Nogle af mønstrene er ret svære, og eleverne kan bruge det konkrete mosaikgulv som hjælp.

Et femte ark viser et nyfortolket mønster udført af billedkunstner Julie Boserup, der har hentet inspiration i museets arkitektur og historie. Bag på dette ark er et simpelt kvadreret mønster og plads til elevernes eget kreative mønsterarbejde. Her kan de arbejde overalt på museet eller hjemme på skolen – *free style*. Det er intentionen, at dette mønsterarbejde kan understøtte en dialog med eleverne om, hvor og hvordan matematikken viser sig i alle mulige mønstre. Også dem man selv finder på.